

Strasbūrā, 2010. gada 8. jūlijā

CEMAT 15. sesija (2010. gads) 8E. un galīgā redakcija

Eiropas Padomes telpiskās/reģionālās plānošanas ministru konferences 15. sesija

CEMAT/EP

Maskava, Krievijas Federācija

2010. gada 8.–9. jūlijs

CEMAT MASKAVAS DEKLARĀCIJA

*Dokumentu sagatavojis Eiropas Padomes
Kultūras un kultūras un dabas mantojuma
Kultūras mantojuma, ainavu un telpiskās plānošanas departamenta
CEMAT sekretariāts*

CEMAT Maskavas deklarācija

“Nākotnes izaicinājumi: Eiropas kontinenta ilgtspējīga teritoriālā attīstība mainīgā pasaulē”,

ko telpiskās/reģionālās plānošanas ministri pieņēmuši Eiropas Padomes telpiskās/reģionālās plānošanas ministru konferences (CEMAT) 15. plenārsēdē, Maskavā, Krievijas Federācijā, 2010. gada 9. jūlijā.

Mēs, Eiropas Padomes dalībvalstu ministri, kas piedalāmies Eiropas telpiskās/reģionālās plānošanas ministru konferences 15. plenārsēdē, Maskavā, Krievijas Federācijā, 2010. gada 8. un 9. jūlijā, kad tika atzīmēta arī CEMAT 40. gadadiena,

nemot vērā

- Eiropas Padomes līdzdalību cilvēktiesību un plurālistiskas demokrātijas izaugsmes veicināšanā, kas paredzēta dažādās Eiropas konvencijās un hartās, un to, ka *CEMAT* par prioritāti ir noteikusi cilvēktiesību un demokrātijas teritoriālās dimensijas veicināšanu, jo īpaši īstenojot stingrāku teritoriālo kohēziju un demokrātisku pieeju, kuras pamatā ir aktīvāka reģionālo un vietējo iestāžu un sabiedrības iesaistīšana teritoriālās attīstības procesos,

- ievērojamās izmaiņas, kas pagājušo 40 gadu laikā ir notikušas saistībā ar tām prasībām, kuras izteiktas par teritoriālās attīstības politiku un kuras izraisījuši mainīgie kontekstuālie faktori, jauni izaicinājumi un sabiedrības vērtību attīstība; *CEMAT* svarīgo nozīmi efektīvas teritoriālās attīstības darbību veicināšanā šo četrus desmitgāžu laikā visos līmeņos, tostarp pārrobežu mērogā, lai palielinātu Eiropas pilsoņu labklājību un Eiropas teritorijas kvalitāti un pievilcību, kā arī nepieciešamību šajā svarīgajā brīdī stimulēt *CEMAT* darbību, pielāgojot to jaunajai situācijai,

- Eiropas Padomes līdzdalību ilgtspējīgā attīstībā, kā atzīts Trešās valstu un valdību vadītāju augstākā līmeņa sanāksmes deklarācijā (2005. gads), kā to atzīst Ministru komiteja, Parlamentārā asambleja, Vietējo un reģionālo pašvaldību kongress un Starptautisko nevalstisko organizāciju (SNVO) konference, un kā tas pausts *CEMAT* “Eiropas kontinenta ilgtspējīgas attīstības pamatprincipos” (2000. gads) un ar to saistītajā Ministru komitejas Ieteikumā Eiropas Padomes dalībvalstīm (2002. gads), Ļubļanas deklarācijā par “Ilgspējīgas attīstības teritoriālo dimensiju” (2003. gads) un Lisabonas deklarācijā par “Eiropas kontinenta ilgtspējīgas telpiskās attīstības tīkliem: tilti pār Eiropu” (2006. gads),

- ka šajā ekonomisko un sociālo izaicinājumu gadā Eiropas Padomes Ministru komitejas priekšsēdētāja (laika posmā no 2010. gada maija līdz novembrim) prioritāte par koncentrēšanos uz lielākas teritoriālās kohēzijas sasniegšanu pilnībā atbilst *CEMAT* līdzdalībai Eiropas kontinenta ilgtspējīgā teritoriālā attīstībā;

nemot vērā Eiropas Telpiskās attīstības perspektīvu (*ESDP*) un Eiropas Savienības Teritoriālās attīstības darba kārtību un Pirmo rīcības programmu, par kuru ES telpiskās

attīstības ministri vienojās Neformālajā ministru sanāksmē Potsdamā 1999. gadā, Leipcigā un Pontadelgadā [*Ponta Delgada*] 2007. gadā;

ievērojot principus un mērķus, kas minēti Vecāko amatpersonu komitejas darba programmā 2007.–2010. gadam, kurā uzsvērtā tēma “Nākotnes izaicinājumi: Eiropas kontinenta ilgtspējīga teritoriālā attīstība mainīgā pasaulē”;

pieņemam šo deklarāciju.

1. CEMAT vēsture

CEMAT tika izveidota 1970. gadā, lai attīstītu starptautisko sadarbību vispārējos teritoriālās attīstības jautājumos, piemēram, pieaugošā reģionālā nelīdzsvarotība, ko radīja ekonomiskā labklājība, strukturālā pāreja uz ekonomiku, kura pamatota uz pakalpojumiem, vai teritoriālā integrācija pāri valstu robežām. Drīz radās jauni izaicinājumi, kuri bija jāiekļauj *CEMAT* darba kārtībā, piemēram, pieaugošais bezdarbs reģionos, kur tiek veikta ražošana, Eiropas perifēriju ekonomiskā atpalicība, polarizēšanās tendences lielajās pilsētās un to apkaimēs, kā arī vides aizsardzības jautājumu nozīmes atzīšana. Būtiskās inovācijas saistībā ar telekomunikācijas sistēmām un jo īpaši interneta un ar to saistīto sakaru tehnoloģiju ieviešana visā pasaulē bija par pamatu tam, lai rastos zināšanu sabiedrība un paātrinātos globalizācija. Uzņēmumu klasteru un zonālā attīstība kļuva par piemērotākajām stratēģijām.

Vissvarīgākais politiskais notikums pēckara laikā Eiropas kontinentā – “dzelzs priekšvara” krišana – norisinājās laika posmā no 1989. gada līdz 1991. gadam, kas bija *CEMAT* darbības vidus posms. Pārejas posmam, kurš sākās pēc šā notikuma un kuru stimulēja tirgus ekonomikas ieviešana Centrāleiropas un Austrumeiropas valstīs, kā arī Krievijā, bija būtiska ietekme uz teritoriālo attīstību gan pilsētās, gan lauku reģionos. Teritoriālā integrācija tagad varēja notikt kontinenta mērogā, un pēdējo divu desmitgažu laikā visā plašākajā Eiropā ir attīstījušies dažādu veidu tīkli. Eiropas kontinents atkal ir vienots, tomēr ir saglabājušās ievērojamas teritoriālās atšķirības.

Pagājušo četru desmitgažu laikā likumisko pilnvaru iekšējā struktūra Eiropas Padomes dalībvalstīs ir būtiski mainījusies. Lielākajā daļā valstu demokratizācijas procesa un tam sekojošo polarizācijas izmaiņu ietekmē ievērojama daļa pienākumu, kas saistīti ar teritoriālo attīstību, tika nodoti reģioniem un pašvaldībām. Arī Centrāleiropā un Austrumeiropā decentralizācijas process, kas sākās vēlāk, ir ievērojami progresējis, tādējādi līdzīgi kā Rietumeiropā radot daudzlīmeņu teritoriālās pārvaldības struktūras.

Kopš izveidošanas 1970. gadā *CEMAT* ir bijusi ļoti liela nozīme efektīvas teritoriālās attīstības politikas veicināšanā visā Eiropā atbilstīgi būtiskākajām vispārējām izmaiņām.

Izpratnes veidošanas, labas prakses apmaiņas un nākotnes tendenču kopīgas izvērtēšanas darbības ir iezīmējušas šo četrdesmit gadu darbības virzienu. *CEMAT* neapšaubāmi ir ietekmējusi teritoriālās attīstības tiesību aktu, politikas, procedūru, prakšu un paņēmieni uzlabošanas daudzās valstīs. Tās ietekme ir bijusi īpaši liela, kad Eiropas Padomei ir pievienojušās jaunas valstu grupas, kā tas notika 20. gadsimta septiņdesmitajos gados, kad pievienojās vairākas Dienvideiropas valstis, un deviņdesmitajos gados, kad pievienojās Centrāleiropas un Austrumeiropas valstis.

Ļoti vērtīgs un nozīmīgs *CEMAT* sasniegums ir bijis vispārējo uz nākotni vērsto teritoriālās attīstības doktrīnu kopīgā izstrādāšana un politiskā pieņemšana, piemēram, “Eiropas

reģionālās/telpiskās attīstības harta”, kas pieņemta Torremolinosā [*Torremolinos*] 1983. gadā, un “Eiropas kontinenta ilgtspējīgas telpiskas attīstības pamatprincipi”, kuri pieņemti Hannoverē 2000. gadā, atzīmējot *CEMAT* trīsdesmito gadadienu.

CEMAT ir atbalstījusi subsidiaritātes un savstarpīguma principus, lai aktīvi iesaistītu reģionus un pašvaldības teritoriālās attīstības politikā, kā arī lai aizsargātu vienotību daudzveidībā, kas ir Eiropas vēstures un ģeogrāfiskā stāvokļa mantojums.

CEMAT ir pierādījusi, ka labi izstrādāta un efektīvi īstenota teritoriālās attīstības politika ir būtiska, lai nodrošinātu ilgtspējīgu attīstību ilgtermiņā, kā tas paredzēts Riodežaneiro un Johannesburgas deklarācijās, un lai aizsargātu un uzlabotu ainavas saskaņā ar Eiropas Ainavu konvencijas noteikumiem.

Laika posmā no 2007. gada līdz 2010. gadam, kad Krievijas Federācija bija prezidējošā valsts, *CEMAT* starptautiskajā simpozijā īpašu uzmanību ir veltījusi šādām tēmām: “Lauku un no jūras nošķirto reģionu pieejamība un pievilcība: ilgtspējīgs transports un vispārējas nozīmes pakalpojumi” (Andora, 2007. gads), “Metropoļu un to reģionu izaicinājumi un stratēģijas augošās globalizācijas apstākļos saistībā ar ekonomikas, sociālo, vides un kultūras attīstību” (Sanktpēterburga, 2008. gads), “Cilvēktiesību telpiskā dimensija: teritorijas jaunā kultūra” (Erevāna, 2008. gads), “Visaptveroša pieeja Eiropas kontinenta līdzsvarotai ilgtspējīgai telpiskai attīstībai” (Kijeva, 2009. gads).

Kā norādīts Pamatprincipos, teritoriālās kohēzijas galvenais mērķis vispirms ir jāuztver kā cilvēktiesību teritoriālā pamatdimensija. Tā ir Eiropas sabiedrības pamatvērtība, kas var ļaut Eiropas pilsoņiem un viņu tieksmei pēc cieņas, taisnīguma un drošības, kā arī pēc labas dzīves, darba un kultūras vides pastāvēt vienlaikus ar nenovēršamajām pārmaiņām ražošanas sistēmās un starptautiskajā un starpreģionālajā darba dalīšanās, kā arī ar dabas apstākļu izmaiņām, piemēram, klimata pārmaiņām, un virzību uz izteiktāku daudz kultūru sabiedrību. Teritoriālā kohēzija ir visplašākais un visambiciozākais mērķis, kurš ir jācenšas sasniegt, īstenojot teritoriālās attīstības politiku kopā ar citiem valsts politikas virzieniem.

2. Klimata pārmaiņu, sabiedrības novecošanās un sociālās polarizācijas novēršanai ir vajadzīgi atbilstīgi un efektīvi risinājumi teritoriālajā politikā

Pēdējā desmitgadē ir radušies jauni izaicinājumi, kuriem ir būtiska teritoriālā ietekme, bet kuri vispār netika vai netika pietiekami ņemti vērā 2000. gada Pamatprincipos. Tiem steidzami ir vajadzīgi politiski risinājumi, jo īpaši teritoriālās attīstības politikā, ko īsteno kopā ar citiem valsts politikas virzieniem.

Klimata pārmaiņu paātrināšanās novēršanai un jaunas enerģijas paradigmas izstrādei steidzami ir vajadzīgas teritoriālās attīstības iniciatīvas

Klimata pārmaiņas, kuras pirms dažām desmitgadēm bija grūti pamanāmas, ir paātrinājušās un var kļūt par lielāko pasaules problēmu. Fosilās enerģijas sistēmas, kuras rada lielāko daļu siltumnīcefekta gāzu emisiju, ir plaši atzītas par galveno klimata pārmaiņu dzinuli. Tām ir aizvien lielāka ietekme uz bioloģisko un fizisko sistēmu, un tās ietekmē pieeju ūdenim, pārtikas ražošanu un citas ekonomikas nozares, kā arī vidi. Tās izraisa aizvien biežāk sastopamās dabas katastrofas, kurām ir negatīva ietekme uz sabiedrību, ekonomiku un vidi. Klimata pārmaiņu ātruma samazināšanai un to negatīvās ietekmes ierobežošanai ir vajadzīgas spēcīgas iniciatīvas daudzās valsts politikas jomās, kā arī ievērojamas izmaiņas sabiedrības funkcionēšanā.

Teritoriālās attīstības politikai šajā jomā ir jāizpilda svarīgi uzdevumi. Saistībā ar enerģijas paradigmas izmaiņu veicināšanu ir jāsekmē transporta sistēmas pielāgošana, energoefektīvu pasākumu īstenošana ēku un apdzīvoto vietu projektēšanā un plānošanā, laba mobilitātes vadība, atjaunojamās enerģijas avotu popularizēšana un izmantošana, vienlaicīgi nodrošinot vides ilgtspējību, sociālo taisnīgumu un no šīm jaunajām pieejām gūstamo ekonomisko labumu optimizāciju Eiropas reģionos, sākot ar pētniecības un attīstības darbībām un beidzot ar jaunu atsevišķiem reģioniem pielāgotu praktisku risinājumu plašu īstenošanu. Saistībā ar teritoriālās attīstības pasākumiem klimata pārmaiņu negatīvās ietekmes samazināšanai, no vienas puses, ir jāstiprina preventīvie pasākumi pret dabas katastrofu nodarīto kaitējumu (plūdi, sausums, vētras, zemes nogrūvumi utt.) un, no otras puses, ir jāattīsta strukturālie pasākumi, kuru mērķis ir gan ražošanas sistēmu (lauksaimniecība, mežsaimniecība, tūrisms), gan apdzīvoto vietu pielāgošana stingrākai dabas resursu un bioloģiskās daudzveidības aizsardzībai klimata pārmaiņu ietekmes gadījumā. Teritoriālās attīstības politika ir būtiski jāuzlabo, vietējās, reģionālās un valsts attīstības stratēģijās un dažādu līmeņu lēmumu pieņemšanā paredzot risku mazinošus un pielāgošanās pasākumus.

Atbilstīgu teritoriālās politikas risinājumu izstrāde saistībā ar jaunajām demogrāfiskajām un sociāli kulturālajām problēmām

Zemā dzimstība kas bija vērojama vairākas desmitgades, ir paātrinājusi sabiedrības novecošanos un dažās valstīs izraisījusi iedzīvotāju skaita samazināšanos. Šī tendence nākotnē pastiprināsies, jo īpaši Centrāleiropā un Austrumeiropā, kā arī dažos Rietumeiropas reģionos. Paredzams, ka migrācijai, arī turpmāk būs salīdzinoši liela ietekme uz iedzīvotāju skaita izmaiņām, kas šobrīd ir būtiskas. Šo demogrāfisko izmaiņu dēļ, kā arī Eiropas sabiedrības zemo dzimstības rādītāju un pieaugošās sociālās polarizācijas dēļ būs nepieciešami būtiski teritoriālās attīstības politikas uzlabojumi.

Paredzams, ka palielināsies imigrācijas ietekme uz iedzīvotāju skaita izmaiņām, kas šobrīd ir būtiskas. Šo demogrāfisko izmaiņu dēļ, kā arī pieaugošās Eiropas sabiedrības sociālās polarizācijas dēļ būs vajadzīgi būtiski teritoriālās attīstības politikas uzlabojumi.

Saistībā ar pieaugošo sabiedrības novecošanos aizvien lielākā skaitā Eiropas reģionālo darba tirgu ir paredzams darbaspēka trūkums, un tāpēc, īstenojot uzlabojumus, ir jāpaaugstina darbaspēka kvalifikācija, nodarbinātība, ražīgums un inovāciju iespējas, jāstiprina pieejamība attiecīgajiem pakalpojumiem un infrastruktūrai (veselības aprūpe, kultūra, transports, izmitināšanas iespējas) un to sniegšana vecāka gadagājuma cilvēkiem, un reģionos ar nozīmīgām dabas un kultūras vērtībām jāattīsta ekonomika, kuras pamatā ir vietējie resursi un dabas un kultūrvēsturiskais mantojums, piesaistot pensionārus, kuru skaits palielinās.

Reģionos (galvenokārt attālos lauku reģionos, apgabalos ar zemu iedzīvotāju blīvumu un vecos rūpniecības rajonos), kurus ir ietekmējusi vai apdraud sociālās nošķiršanas apburtais loks, ko rada iedzīvotāju skaita samazināšanās, darba zaudēšanas un pakalpojumu sniegšanas izbeigšanas vienlaicīgā ietekme, teritoriālās attīstības politikai ir jānodrošina pamatpakalpojumu sniegšana un jāveicina ekonomiskā attīstība un sociālā kohēzija, lai saglabātu apdzīvoto vietu dzīvotspēju un novērstu turpmāku nošķiršanu. Lai veicinātu jauniešu, jo īpaši sieviešu, iekļaušanos dzimtā reģiona darba tirgū, ierobežotu izceļošanas tendenci un padarītu attiecīgo reģionu pievilcīgāku minētajām iedzīvotāju grupām, kā arī uzlabotu personīgās iespējas nākotnē, ir būtiski jāpalielina augstākās izglītības un mūžizglītības iegūšanas iespējas, kā arī pieeja kvalificētām darba vietām, jo īpaši labāk

sniedzot pakalpojumus un nodrošinot infrastruktūru, kas sekmē starpreģionālo mobilitāti, sasaistot to ar pasākumiem, kurus veic, lai novērstu jaunu darba vietu samazināšanās procesu.

Lai līdzsvarotu pieaugošo sociālo polarizāciju, jo īpaši pilsētās, kas bieži izraisa sociālo segregāciju, neiecietības palielināšanos, nedrošību un pat vardarbību, teritoriālās attīstības un pilsētu plānošanas pasākumiem kopā ar citiem valsts politikas virzieniem, ņemot vērā Eiropas Padomes sociālās kohēzijas mērķi, ir jānovērš šādi saasinājumi, jānodrošina sociālā integrācija un jāmazina sociālā segregācija, atjaunojot problemātiskos rajonus.

Pilsētām ir arī nozīmīga loma ekonomikas atlabšanā, jo tām ir pievienotā vērtība inovāciju ziņā.

3. Inovatīvas, ilgtspējīgas un vienotas teritoriālās attīstības veicināšana aizvien straujākas globalizācijas kontekstā un kā ekonomisko problēmu risinājums pēckrīzes laika posmā

Lielāka labuma gūšana no globalizācijas procesa, izmantojot efektīvāku teritoriālo pieeju

Ekonomikas globalizāciju, kas ir bijusi 20. gadsimta deviņdesmito gadu dominējošā tendence, virza tirdzniecības liberalizācija un informācijas un komunikācijas tehnoloģiju attīstība, kura ir palielinājusi preču un pakalpojumu tirdzniecības iespējas, veicinot ražošanas procesu sadalīšanos starp valstīm atkarībā no vietas, kur attiecīgo procesu var veikt visizdevīgāk. Kaut arī vairāki Eiropas reģioni no globalizācijas procesa gūst ievērojamu labumu, citiem rodas aizvien lielāka ārējā konkurence. Paredzams, ka nākotnē globalizācijas procesam būs ļoti atšķirīgas iezīmes, konkurencei aizvien vairāk novirzoties no zemo algu ražošanas nozarēm uz nozarēm, kuru pamatā ir tehnoloģiju izmantošana, tostarp arī uz pakalpojumu nozari un lauksaimniecību.

Teritoriālās attīstības politikas uzdevums ir sekmēt dažādu Eiropas reģionu pozicionēšanu pasaules kontekstā. Izaugsme, stagnācija un lejupslīde rada ne tikai problēmas un izaicinājumus, bet arī dod iespēju uzsvērt atšķirības starp dažādiem reģioniem un palielināt Eiropas kontinenta pievilcību kopumā. Izmantojot politiku, to var izdarīt, ja vispasaules problēmām tiek rasti vietēji risinājumi, veicinot vietējās ekonomikas attīstību, ņemot vērā teritoriālo potenciālu, jo īpaši kultūras mantojumu, vietējās vērtības un resursus, un sasaistot to ar šā mantojuma un vietējās identitātes saglabāšanu un aizsardzību. Šajā saistībā politikai ir jāveicina uzņēmumu teritoriālā piesaiste, stiprinot reģionālās saiknes ar pētniecības un attīstības, apmācības, izglītības, administratīvajām un kultūras iestādēm, kā arī ar sabiedrību. Šāda saikne ir vajadzīga, lai veicinātu darba tirgu pielāgošanos un ražošanas sistēmu tuvināšanos tehnoloģiju augstākajam līmenim, galvenokārt uzlabojot izglītību un kvalifikācijas līmeni reģionā. Tāpat ir gaidāms, ka šādas saiknes palīdzēs pārvarēt aizvien ievērojamo Eiropas ekonomikas/tehnoloģiju sistēmas sadrumstalotību, veicinot sadarbības tīklu veidošanu, jo īpaši klasteru izveidi visā Eiropā, iesaistot uzņēmumus, pētniecības un attīstības un izglītības iestādes, tehnoloģiju nodošanas centrus utt.

Inovatīva, ilgtspējīga un vienota teritoriālā attīstība, kas sekmē ekonomiskās krīzes seku pārvarēšanu

Eiropa atkopjas no dziļākās vispasaules ekonomiskās depresijas pēckara laika posmā. Līdz ar straujo tirdzniecības un eksporta samazinājumu pasaulē globalizācijas process pirmo reizi ir kļuvis lēnāks. Ir svarīgi, lai Eiropas pozīcija pasaulē krīzes ietekmē nepasliktinātos un lai Eiropas reģioni efektīvi izmantotu jaunās situācijas potenciālu, tādējādi kļūstot

konkurētspējīgāki. Telpiskajai un reģionālajai plānošanai ir jāveicina ekonomikas atlabšana. Turklāt krīze un tās sekas ir jāņem vērā un jāizmanto kā iespēja, lai stimulētu teritoriālo kohēziju, jo īpaši veicinot tādas vietējās stratēģijas, ar kuru palīdzību valsts resursus var izmantot racionālāk un ekonomiskāk. Tāpēc ir ļoti svarīgi, lai teritoriālās attīstības politikas iespējas tiktu izmantotas pilnībā, un tā paveikšanai ir vajadzīgi vairāki būtiski pielāgojumi.

Teritoriālās attīstības politika ir jāizmanto, lai īstermiņa pasākumus, kurus valdības krīzes pārvarēšanai nereti veic atsevišķās nozarēs, saskaņotu ar ilgtermiņa vērtībām un principiem, piemēram, teritoriālo kohēziju un ilgtermiņa teritoriālo attīstību. Lai atjaunotu un stiprinātu ekonomiku, lielāka uzmanība ir jāpievērš integrētajām pieejām, jo tikai šādi var saskaņoti ietekmēt un novērst ilgtermiņa pretrunas, kā arī ir jāatbalsta reģionālās un vietējās iniciatīvas, kuru mērķis ir endogēno resursu un teritoriālā potenciāla mobilizēšana. Turpmākajās desmitgadēs Eiropas kontinenta ekonomiskais spēks un konkurētspēja aizvien vairāk būs atkarīga no cilvēku prasmēm un mūsu pilsētām, kuras ir stingrs pamats zināšanām, izglītībai, inovācijai un pētniecībai.

Sarunas par klimata pārmaiņām nebūt nav nesaderīgas ar nepieciešamību atjaunot ekonomiku, jo būtisks siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājums dotu Eiropas reģioniem ievērojamas ekonomiskās attīstības iespējas inovāciju un investīciju ziņā, kā arī radītu pieprasījumu daudzās teritoriālās attīstības jomās (enerģētika, transports, būvniecība un ēku renovācija, lauksaimniecība un mežsaimniecība, tūrisms utt.). Tādu jaunu pielāgošanās un risku mazinošu risinājumu pieņemšana, kas ir saskaņoti ar vietējo un reģionālo situāciju visā Eiropā, visticamāk radītu daudzas jaunas aktivitātes un ievērojamu darba vietu skaitu, vienlaicīgi veicinot arī dzīves kvalitātes uzlabošanu un ar klimata pārmaiņām saistītā riska samazināšanu.

4. Teritoriālās pārvaldes kvalitāte un efektivitāte ir svarīgākie faktori jauno izaicinājumu veiksmīgā atrisināšanā

Teritoriālajai pārvaldei aizvien biežāk tiek piešķirta galvenā nozīme veiksmīgas un harmoniskas teritoriālās attīstības nodrošināšanā, kā tas īpaši uzsvērts *CEMAT* 14. plenārsēdē 2007. gadā¹. Šajā ziņā pašreizējā situācija ir vēl problemātiskāka, jo ir strauji jāatgūstas no ekonomiskās krīzes un efektīvi jāveic pāreja uz videi draudzīgākas enerģijas paradigmas piemērošanu.

Ņemot vērā, ka kopš 1989. gada ir palielinājies dalībvalstu skaits, izveidojušās jaunas robežas un jaunas administratīvās sistēmas, kā arī paplašinājušās robežšķēršošanas iespējas Eiropas Savienībā un Šengenas zonā, ir jāizstrādā jaunas sadarbības formas, lai varētu pieņemt un efektīvi veikt teritoriālo integrāciju visās Eiropas kontinenta daļās.

Tā kā konkurētspēja pasaules līmenī ir cieši saistīta ar attiecīgo teritoriju, jo īpaši ar daudziem oficiālajiem un neformālajiem ietekmes un sadarbības tīkliem, kas pastāv starp reģioniem, šajā jaunajā situācijā ir vajadzīgas ievērojamas Eiropas iniciatīvas un stimulēšanai, inovatīvai un ilgtspējīgai teritoriālajai attīstībai.

Teritoriālās attīstības politikai šajā jaunajā situācijā ir jāveicina Eiropas reģionu teritoriālā kapitāla pārvēršana ekonomiskās, sociālās un vides pievienotajās vērtībās. Tam ir vajadzīga inovatīva teritoriālā pārvalde, kurā reģionālās un vietējās iestādes sadarbībā ar ekonomikā iesaistītajām pusēm un sabiedrību nosaka konkrētas attīstības stratēģijas, mobilizē iestādes un

¹ *CEMAT Rezolūcija Nr. 2 "Teritoriālā pārvalde: pilnvarošana, izmantojot uzlabotu koordināciju", kas pieņemta Lisabonā 2007. gadā.*

ieinteresētās personas un veic organizatoriskos pasākumus, lai īstenotu projektus, tostarp uz valsts un privātās partnerības pamata, un nodrošinātu dažādo iniciatīvu saskaņotību un ilgtspējību, sniedzot ilgtermiņa redzējumu un attīstības pamatu. Jaunas infrastruktūras un pakalpojumu attīstīšana un pamatpakalpojumu sniegšana rada ļoti lielu izaicinājumu, jo īpaši saistībā ar sabiedrības novecošanos, sociālo integrāciju un kopienu un apdzīvoto vietu turpmāku dzīvotspēju.

Saistībā ar daudzām reģionālo un vietējo iestāžu vērtīgajām iniciatīvām, kuru mērķis ir teritoriju attīstības veicināšana, sociālā, vides un ekonomiskā jutīguma samazināšana un klimata pārmaiņu novēršana, ir jānodrošina, lai krīzes ietekmē šo iestāžu iesaistīšanos neapdraudētu nepietiekami finanšu resursi.

Ņemot vērā to, ka pēckrīzes laikā attīstības pamatā noteikti būs vairāk endogēno pieeju, ciešāk sasaistot reģionālo zinātību, vērtības un inovācijas potenciālu, sadarbības un apakšlīgumu slēgšanas tīklus, vietējie uzņēmumu klasteri, brīvprātīgās apvienības un citas NVO, teritoriālās attīstības politikai ir jānodrošina, ka sabiedrība var vairāk iesaistīties teritoriālās attīstības stratēģiju izstrādē un īstenošanā reģionālā un vietējā līmenī. Šajā saistībā reģionālās un vietējās iestādes ir jāmudina, pildot koordinatora funkcijas, veidot ar projektiem saistītas partnerības, vienlaikus nodrošinot administratīvo un materiālo atbalstu, kā arī saikni ar augstāka līmeņa iestādēm. Valsts politikai un valsts intervences pasākumiem ir jābūt pēc iespējas efektīvākiem, lai saistībā ar valsts darbībām nodrošinātu pārredzamību un paredzamību. Šādā veidā tiek dota arī iespēja veidot valsts un privātās partnerības.

Tā kā teritoriālās attīstības politikai ir raksturīga horizontāla darbība, tā ir saistīta ar dažādām jomām un orientēta uz ilgtspējību, tad tā ir ļoti vērtīgs rīks, lai nodrošinātu ainavu aizsardzību, pārvaldi un plānošanu saskaņā ar Eiropas Ainavu konvencijas noteikumiem (2000. gads) un saglabātu dažādos Eiropas reģionos dzīvojošo iedzīvotāju identitāti un daudzveidību. Ainavu pārvalde minētās konvencijas garā ir neatņemama daļa no mūsdienīgas teritoriālās pārvaldes.

Lai attiecīgos lēmumus varētu pieņemt laikus, notiekot straujām ekonomiskām un sociālām pārmaiņām, kas ir saistītas ar krīzi vai negaidītiem notikumiem, mūsdienu teritoriālās uzraudzības sistēmas ir jāpapildina ar kvalitatīvākiem ekspertu īstermiņa ziņojumiem par teritoriālajām izmaiņām.

Ņemot vērā iepriekš teikto, mēs, Eiropas Padomes dalībvalstu telpiskās/reģionālās plānošanas ministri,

uzsveram, ka

Eiropas Padomes telpiskās/reģionālās plānošanas ministru konference (*CEMAT*), kurā tiekas Eiropas Savienības valstis un valstis, kas nav Eiropas Savienībā, ir unikāls forums, kurā diskutēt par Eiropas kontinenta nākotni un veicināt sadarbību un partnerības saistībā ar jauniem izaicinājumiem un teritoriālo attīstību, ko rada strukturālas pārmaiņas;

Lai veicinātu ilgtspējīgu un saskaņotu teritoriālo attīstību Eiropas līmenī, vienlaicīgi risinot stratēģiskas problēmas, kuru atrisināšana ir visas Eiropas interesēs, *CEMAT* šobrīd ir īpaši apņēmies sekmēt atlabšanu no ekonomiskās krīzes un īstenot efektīvus un atbilstīgus risku mazinošus un pielāgošanās pasākumus saistībā ar problēmām, ko rada klimata pārmaiņas, jo, izmantojot telpiskās attīstības integrēto un starpnozaru pieeju, kā arī daudzlīmeņu pārvaldes sistēmu, var nodrošināt atbilstīgu pamatu, lai īstenotu pielāgošanās stratēģijas un pasākumus, ņemot vērā Eiropas teritoriālo daudzveidību. *CEMAT* velta īpašu uzmanību un ievērojamas

pūles, lai novērtētu sabiedrības novecošanās, migrācijas problēmu, pieaugošās sociālās polarizācijas un aizvien straujākās globalizācijas teritoriālo ietekmi;

Lai veicinātu inovatīvu teritoriālo pārvaldi, dodot iespēju saskaņot politiku dažādos līmeņos un efektīvi iesaistot reģionālās un vietējās iestādes un sabiedrību, *CEMAT* aicina formulēt ilgtermiņa redzējumu, kas dotu iespēju izmantot visaptverošas pieejas un novērst nevēlamu teritoriālo ietekmi;

aicinām

- Eiropas Padomes dalībvalstis, Ministru komiteju un ģenerālsekretāru ņemt vērā ne tikai tā darba nozīmi, ko *CEMAT* pagājušos četrdesmit gados ir padarījusi, lai veicinātu teritoriālo attīstību visas Eiropas līmenī, vienlaicīgi atbalstot cilvēktiesības un demokrātiju, bet arī pašreizējās stratēģiskās darbības saistībā ar būtiskām problēmām, kas radušās straujo pārmaiņu un izaicinājumu dēļ, un tādējādi saglabāt atbalstu, nodrošinot *CEMAT* pietiekamus resursus, kā minēts Trešās valstu un valdību vadītāju augstākā līmeņa sanāksmes deklarācijas pielikumā (2005. gads);

- Eiropas Padomes Ministru komiteju, Parlamentāro asambleju, Vietējo un reģionālo pašvaldību kongresu un NVO konferenci sniegt attiecīgu atbalstu *CEMAT* politiskajiem ieteikumiem, lai veicinātu un stiprinātu to īstenošanu, mobilizējot plašu valsts iestāžu loku un ieinteresētās personas no sabiedrības;

- Eiropas Savienību reaģēt uz Eiropas politikā pastāvošo tendenci pievērst mazāku uzmanību teritoriālajiem jautājumiem un veicināt saskaņotību un sinerģiju politiskajos jautājumos, kuriem ir ievērojama teritoriālā ietekme, lai stiprinātu teritoriālo kohēziju, kā arī Eiropas reģionu konkurētspēju pieaugošo teritoriālo problēmu kontekstā. Šajā saistībā lielāka teritoriālā dimensija ir jāpiešķir arī kaimiņos esošo teritoriju politikai;

atbilstīgi iespējām un kompetencei apņemas

- no jauna stimulēt mūsu sadarbību *CEMAT* četrdesmitās gadadienas un lielo izaicinājumu saistībā un pievērst lielāku uzmanību *CEMAT* darbībām, lai ievērojami veicinātu saskaņotus un ilgtspējīgus risinājumus saistībā ar Eiropas kontinenta teritoriālo attīstību;

- savas valsts teritoriālās attīstības politikā pievērst īpašu uzmanību iepriekš minētajiem jaunajiem izaicinājumiem un gan savā valstī, gan pārrobežu sadarbības kontekstā īstenot visas iniciatīvas, ar kuru palīdzību teritoriālās attīstības politiku var efektīvi sasaistīt ar pasākumiem par Eiropas ekonomikas ilgtspējīgu atjaunošanu, un sniegt efektīvus un atbilstīgus risku mazinošus un pielāgošanās risinājumus problēmām, kas saistītas ar klimata pārmaiņām;

- pilnvarot Vecāko amatpersonu komiteju pielāgot Pamatprincipus jaunajiem teritoriālajiem izaicinājumiem.

* * *